

položaju drugih verskih skupnosti, o delovanju političnih skupin in o njihovem odnosu do katoliške skupnosti. Izvirno vrednost imajo tudi statistični podatki o razvoju cerkvenega življenja v katoliški skupnosti na Koroškem (krsti, poroke, smrti, spovedovanja, obhajila, izstopi iz Cerkvi in vstopi vanjo in vrsta drugih) za obdobje od leta 1878 do leta 1938, kakor tudi o razvoju evangeličanske Cerkve na Koroškem, le da ta del vsebuje nekoliko manj elementov.

Ob prebiranju besedila knjige lahko ugotovimo, da je avtorju uspelo sestaviti bogat in zanimiv oris praktičnega verskega življenja na Koroškem, pri tem pa je iz množice drobnih podatkov, ki jih

je našel po župnijskih arhivih in v gradivu osrednjih škofijskih ustanov, sestavil zgovorno sintezo. V nekaterih segmentih je upošteval tudi izvirne oblike cerkvenega življenja med slovenskimi skupnostmi, jih primerjal z okoljem, v katerem je bila večina ljudi nemška, in hkrati predstavil pomembne slovenske dušne pastirje, ki so svoje naloge opravljali na ravni celotne škofije. Preučevalci cerkvenega življenja v okviru škofij in župnij bodo delo lahko uporabili kot dobrodošel pripomoček in izhodišče za obravnavanje izvirnih okolij in pristopov.

Bogdan Kolar

Brigita Perše. *Prihodnost župnije: študija na primeru župnij ljubljanske nadškofije*. Ljubljana: Teološka fakulteta, 2011. 215 str. ISBN 978-961-6844-05-5.

V založbi Teološke fakultete v Ljubljani je pred kratkim v knjižni obliki izšla prirejena doktorska disertacija Brigite Perše, in to kot 4. knjiga zbirke *Acta Theologica Sloveniae*. Knjiga nosi poleg naslova *Prihodnost župnije* tudi podnaslov *Študija na primeru župnij ljubljanske nadškofije*. Zato je kar primerno, da je delu napisal spremno besedo ljubljanski nadškof metropolit dr. Anton Stres. Sledita še dve recenziji.

Knjiga se začne s kratkim prikazom zgodovine župnije. Poznavanje zgodovine župnije je vsekakor zelo pomemb-

no. Tako lahko vidimo, kako je bilo na samem začetku krščanstva, ko je Cerkev prva stoletja živela brez danes nepogrešljive župnijske mreže. Pozneje je postala teritorialna razdelitev ozemelj na posamezne škofije in župnije nekaj normalnega in danes si Cerkev drugače ne znamo predstavljati. Poznejša zgodovina župnij nam kaže, kako sta se oblika župnije in vsebina njenih nalog spreminjali in se močno prilagajali vsakokratnim družbenim razmeram. V srednjem veku je župnija pomenila osrednjo in edino vsestransko funkcionalno obliko celotnega družbenega življenja na podeželju.

Razvoj mestnega življenja je prinesel velike spremembe, saj je župnija v mestih vedno bolj izgubljala svoj osrednji družbeni pomen. Do danes v mestu

ostaja težišče na posameznih osebnostih ali skupnostih in na njihovem čutu, da ustrezno nagovorijo povprečnega meščana. Zgodovina župnije je močno povezana z mestnim življenjem, saj so se prve skupnosti kristjanov oblikovale v mestih. Danes se zdi, da procesu urbanizacije ni videti konca, zato mora na ta izziv odgovoriti tudi Cerkev z oblikovanjem takšnega življenja v mestnih župnijah, ki bo nagovarjalo mestnega človeka v vseh njegovih pričakovanih po bolj neposrednih in sočutnih odnosih, kakršni se lahko uresničijo v manjših in bolj preglednih občestvih. Tudi koncil je izpostavil večji pomen občestvenega življenja pred formalnim teritorialnim principom, zato bi morali danes za bistveno izhodišče razmišljanj in projektov imeti mestni tip župnije in ne, da se vse župnije še dalje presojujejo po podeželskem tipu. To je – neprimerno bolj kakor v drugih škofijah – akuten problem v ljubljanski nadškofiji.¹

V drugem delu avtorica dokaj podrobno in obširno analizira sedanje stanje župnij v ljubljanski nadškofiji, katere statistični podatki so ji neposredno pri roki. Čeprav navadno predpostavljamo, da razmere v drugih (nad)škofijah niso bistveno drugačne, bi lahko ugovarjali na primer z dejansko različnostjo razmer na obeh skrajnih koncih naše domovine. Pri tem mislimo na Primorsko, za katero je znano, da so tam župnije večinoma zelo majhne in tudi z župniki slabo zasedene, in na drugem koncu na Prekmurje, kjer so župnije razmeroma zelo velike in do danes duhovnikov ne primanjkuje. Vendar teh primerjav ni, ker podatki o

tem niso lahko dostopni in zato tudi ostajajo neobdelani.² Ker razlik ne želimo videti, se delamo, da jih ni.

Trend tradicionalnih oblik verske prakse vse od začetka sistematičnega zbiranja cerkvenih statističnih podatkov (1965) pa do danes ne kaže nič obetavnega. Delež vernikov med prebivalci v ljubljanski nadškofiji permanentno pada, še nekoliko bolj pa delež nedeljskih obiskovalcev cerkve.

Za izhodišče presojanja razlik med župnijami je v knjigi postavljena stopnja urbanizacije. To je seveda zelo bistven izvor razlik med župnijami, ne pa edini. Lahko bi kdo očital preveč sociološki pristop, je pa res, da je najbolj merljiv in zato za medsebojno primerjavo župnij v sedanjem času dokaj pomemben. Župnije so razdeljene v tri skupine: v podeželske, v mestne in v postpodeželske. Zadnja skupina je nekje vmes med prvima dvema v tem smislu, da je v njej resda mogoče že čutiti napredujočo urbanizacijo, hkrati pa je še vedno močno zaznamovana s podeželskimi prvinami.

Vsekakor bi morali biti za vsakega pastoralnega delavca ali delavko zanimivi številni kazalci za župnijo, v kateri deluje, pa tudi širše, vsaj v škofiji, denimo starostna struktura prebivalstva in prav tako tudi empirično dokazljivo število katoličanov, veroučencev, nedeljnikov ipd. v odnosu do vseh prebivalcev te župnije. Doslej smo bili vajeni dajati le približne in včasih zelo subjektivne ocene tega stanja in pri tem velikokrat streljali precej mimo, zlasti v mestnih župnijah.

¹ Po avtoričinih navedbah živi približno tretjina prebivalstva ljubljanske nadškofije v mestih, kjer so župnije v povprečju 8-krat večje kakor na podeželju, to pa že samo po sebi narekuje drugačno metodo pastoralnega dela.

² Cerkev na Slovenskem do danes ni zmogla poguma ali pa ni imela za pomembno, da bi imela stalno službo, ki bi med drugim na enem mestu zbirala in obdelovala statistične podatke iz vseh škofij. Na voljo bi bili tako za znanstveno obravnavo kakor za novinarske potrebe; nekoč je bilo za takšno službo že vse pripravljeno.

Že danes je – še bolj pa bo v prihodnje – pomembno, koliko vernikov aktivno sodeluje v župniji, na primer kot bralci, pevci, ministrantje ipd. Pri tem se moramo v prihodnje otresti govornjaka, da so to »župnikovi sodelavci«, kajti oznaka vnaša v naše medsebojne odnose preveč klerikalno miselnost. Vsi smo Kristusovi sodelavci, tako nas uči apostol Pavel, ko pravi za svojega sodelavca Apola preprosto: »Božja sodelavca sva.« (1 Kor 3,9)³ Primerjava med sodelujočimi na treh temeljnih pastoralnih področjih (škoda, da je izpuščena koinonija) po naših župnijah pokaže, da je glede na bogoslužje področje diakonije ali karitativnosti izrazito zapostavljeno. Je lansko pastoralno leto prineslo kak premik? Kdo bo to izmeril?

Tretji in najobširnejši del knjige posveti avtorica »župniji prihodnosti«. To je logično glede na naslov celotne knjige, kajti »prihodnost župnije« zajema veliko širši vsebinski okvir. Najprej so opisane nekatere spremembe v sodobni družbi, v kateri se Cerkev srečuje s človekom, ki je močno zaznamovan s postmoderno miselnostjo. Ta človek povsem drugače gleda na cerkvene in na druge institucije, ki ga obkrožajo, kakor nekdanji človek.

Sodobna pastoralna teologija je večinsko sprejela model štirih temeljnih pastoralnih dejavnosti ali izhodišč tako na ravni vesoljne Cerkve kakor na ravni škofije ali župnije: oznanjevanje, bogoslužje, diakonija in koinonija. Že bežen pogled na razvitost teh področij v ljubljanski nadškofiji pokaže, da sta močno

podhranjeni diakonija in koinonija.

Sodobnega človeka zelo nagovori delovanje Cerkve na karitativnem področju, zato bo v prihodnosti bolj odprt za oznanilo in za liturgijo, če bo Cerkev na karitativnem področju dovolj verodostojna. Prav tako si sodobni vernik želi večje povezanosti v krščanskem občestvu. Anonimnost ne privlači. Koinonije ni mogoče ustvariti z dekreti, ampak se udejanja tam, kjer vladajo resnično bratski in sestrski odnosi.

Vseh teh dejavnosti ni mogoče ureničevati v oblakih in brez ustrezne organiziranosti oziroma brez ustreznih struktur. Število obstoječih struktur seveda še ni garant učinkovite dejavnosti, vendar si tudi razvejanega prostovoljstva ni mogoče zamišljati, če ni dovolj podpornih služb, ki ga spodbujajo, usmerjajo in napolnjujejo s pravim duhom.

Vsakemu pastoralnemu delavcu in delavki je znan latinski rek: *Ecclesia semper reformanda!* Cerkev se mora vedno prenavljati. Potrebna je reforma. Kar je božjega, ostane, ker božje ne more biti spremenljivka. Spreminjati pa se mora vedno znova forma, oblika, struktura ... Za to obstaja v svetu več že preizkušenih modelov, ki so v tej knjigi vsaj skopo predstavljeni. Drugače pa mora vsaka župnija izbrati svoj poseben pristop k prenovi, ker ga določajo konkretne okoliščine.

Avtorica vidi prihodnost župnij tam, kjer bo dobro deloval »župnijski pastoralni svet«, ne samo kot posvetovalni organ, ampak kot jedrna skupina v župniji, ki sprejema nase tudi neko določeno odgovornost pri vodenju celotne župnije, malih občestev, skupnosti in skupin. Prihodnost slovenske župnije je

³ Če iščemo v Novi zavezi, kolikokrat in kje je uporabljen izraz sodelavec, vidimo, da ga najdemo enkrat v Janezovem pismu, dvakrat v Apostolskih delih in dvanajstkrat pri Pavlu, vendar apostoli nikoli niso prikazani v kaki nadrejeni vlogi!

v večji kooperativnosti župnij med seboj in v sodelovanju malih skupin v njej sami. Če naj postane pastorala v mestih učinkovitejša, mora bolj prisluhniti vsem dimenzijam mestnega utripa in resničnim ali namišljenim potrebam mestnega človeka. Ker pa bližnji prihodnji čas ne obeta dovolj velikega števila duhovnikov, je treba pravočasno vsaj nekatere laike strokovno in duhovno pripraviti na njihovo prihodnjo večjo vlogo v župnijskih občestvih.

Knjiga *Prihodnost župnije* na koncu prinaša nekaj zelo pomembnih tabel o verskem stanju v ljubljanski nadškofiji iz obdobja 1965–2010. Zaradi podatkov o stanju v nadškofiji, v posameznih dekanijah in v nekaterih župnijah bo knjiga ostala še dolgo pomemben zgodovinski vir za vpogled v pastoralna prizadevanja

tega obdobja in v njihove rezultate, kolikor jih je mogoče meriti. Zato bi bilo koristno, če bi knjigo imela v priročnem arhivu vsaka župnija vsaj v ljubljanski nadškofiji.

Nedvomno bo knjiga koristno izhodišče tudi za vsa razmišljanja in razprave o »prihodnosti župnije« tudi v drugih slovenskih škofijah, pa tudi o tem, kakšna naj bi bila pri nas »župnija prihodnosti«. O prihodnosti česarkoli je resda vedno zelo tvegano razpravljati ali prihodnost celo napovedovati, vendar so sanje o zeleni prihodnosti, tudi ko govorimo o župniji, lahko ugodno izhodišče za bolj vizionarsko pastoralno delo v slovenski Cerkvi.

Peter Kvaternik

Reinhold Bärenz. *Wann essen die Jünger?: Die Kunst einer gelassenen Seelsorge.* Freiburg, Basel in Dunaj: Herder, 2008. 317 str. ISBN 978-3-451-29957-5.

Avtor te pastoralno-teološke knjige Reinhold Bärenz se je rodil leta 1942; med drugim je bil deset let dušni pastir duhovnikov v nadškofiji Bamberg, nato devet let profesor pastoralne teologije v Luzernu, od leta 2003 dalje pa to vedo poučuje na benediktinski univerzi Sant' Anselmo v Rimu.

Profesorja sem imel priložnost srečati na nekem simpoziju in govoriti z njim. Zelo je skromen in ljubeznav človek, naj-

bolj preproste in vsakodneвне stvari zna nevsiljivo povezati s teologijo. Pri njem ni nasprotja med življenjem in pastoralno. Takšna sposobnost je danes redkost. Vsaka od njegovih knjig na novo pokaže, da ta njegova osebna preprostost ni kaka sveta preproščina, ampak temelji na izredno širokem znanju in na povezovanju najrazličnejših področij. Vendar vedno izhaja iz svojih osebnih izkušenj in iz izkušenj drugih ljudi in jih zna teološko ovrednotiti. Tako je tudi v tej knjigi.

Za izhodišče svojih razmišljanj vzame avtor vprašanje, ki se mu postavlja že iz rane mladosti, ko posluša evangeljsko poročilo o Jezusovi pomnožitvi kruha v